

УДК 338.43

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-3-16>

Стефківський В.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки ФММ
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5737-915x>

Лопатинська Ю.В.

аспірантка
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Стефківська Ю.Л.

старший науковий співробітник сектору економічних досліджень
та формування і використання зборів
Українського інституту експертизи сортів рослин

Stefkivsky Victor

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of International Economics FMM
National Technical University of Ukraine
"Kyiv Polytechnic Institute named after Igor Sikorsky"

Lopatynska Yuliya

Postgraduate Student
National Technical University of Ukraine
"Kyiv Polytechnic Institute named after Igor Sikorsky"

Stefkivska Yuliya

Senior Researcher of the Sector of Economic Research
and Formation and Use of the Meeting of the
Ukrainian Institute of Plant Variety Examination

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

THE METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE INSTITUTIONAL ASSESSMENT OF THE INNOVATION DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF ECONOMY

Метою статті є розкриття теоретичних засад інноваційного розвитку агропромислового сектору та пропонування методичних аспектів їх оцінювання. Визначено теоретико-методичні еволюційні засади інноваційного розвитку економіки й аграрної сфери з поглибленням методологічних оцінок проблем вивчення значимості високотехнологічного розвитку господарської системи агропромислового сектору для людства в умовах постійної трансформації соціально-економічної системи. Приведено аспекти значимості науково-технічного прогресу для реалізації перспективних агропродовольчих політик і досягнення достатності пропозиції продовольства в умовах зростання чисельності населення на планеті. Відзначено аспекти поступу науки в питаннях вивчення засад інституціоналізації високотехнологічного розвитку суспільства, економіки, агросектору, а також поширення підприємницької моделі економічних відносин. Представлено виклад доцільності забезпечення індикативної оцінки рівня інноваційності агропромислового сектору з викладом загальних напрямів структурного аналізу проблеми в умовах трансформаційної динаміки національного агрогосподарювання. Визначено методологічні підходи, які дають підстави вважати, що інституціональний аналіз суб'єктних і об'єктних показників за інтегральною схемою дає змогу оцінювати та прогнозувати інноваційний розвиток будь-якої сфери економіки, у тому числі аграрної. Також важливим є науково обґрунтоване припущення, що тенденції інноваційного розвитку економіки достатньою мірою характеризуються динамікою розвитку її наукоємної сфери, тобто сегменту, в якому

створюються нові знання, перетворюються на інновації і випробовуються в експериментальному обсязі для впровадження в товарне виробництво. Обґрунтовано розроблений метод інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору економіки на основі показників інтегрального суб'єктно-об'єктного аналізу.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інституціоналізація, агропромисловий сектор, ефективність, методичні аспекти.

Целью статьи является раскрытие теоретических основ инновационного развития агропромышленного сектора и предложение методических аспектов их оценивания. Определены теоретико-методические эволюционные основы инновационного развития экономики и аграрной сферы с углублением методологических оценок проблем изучения значимости высокотехнологичного развития хозяйственной системы агропромышленного сектора для человечества в условиях постоянной трансформации социально-экономической системы. Приведены аспекты значимости научно-технического прогресса для реализации перспективных агропродовольственных политик и достижения достаточности предложения продовольствия в условиях роста численности населения на планете. Отмечены аспекты развития науки в вопросах изучения основ институционализации высокотехнологичного развития общества, экономики, агросектора, а также распространения предпринимательской модели экономических отношений. Представлено изложение целесообразности обеспечения индикативной оценки уровня инновационности агропромышленного сектора с изложением общих направлений структурного анализа проблемы в условиях трансформационной динамики национального агрохозяйствования. Отмечены методологические подходы, которые дают основания считать, что институциональный анализ субъектных и объектных показателей по интегральной схеме позволяет оценивать и прогнозировать инновационное развитие любой сферы экономики, в том числе аграрной. Также важным является научно обоснованное предположение, что тенденции инновационного развития экономики в достаточной мере характеризуются динамикой развития ее наукоемкой сферы, то есть сегменте, в котором создаются новые знания, превращаются в инновации и испытываются в экспериментальном объеме для внедрения в товарное производство. Обоснован разработанный метод институциональной оценки инновационного развития агропромышленного сектора экономики на основе показателей интегрального субъектно-объектного анализа.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, институционализация, агропромышленный сектор, эффективность, методические аспекты.

The purpose of the article is to reveal the theoretical foundations of innovative development of the agro-industrial sector and to offer methodological aspects of their evaluation. The article defines theoretical and methodological evolutionary principles of innovative development of economy and agrarian sphere with deepening of methodological assessments of problems of studying the importance of high-tech development of economic system of agro-industrial sector for humanity in the conditions of constant transformation of socio-economic system. The aspects of the importance of scientific and technological progress for the implementation of promising agri-food policies and the achievement of food supply sufficiency in the conditions of population growth on the planet are presented. The aspects of the progress of science in the study of the principles of institutionalization of high-tech development of society, economy, agro-sector, as well as the expansion of the entrepreneurial model of economic relations are noted. The paper presents the expediency of providing an indicative assessment of the level of innovation of the agroindustrial sector, outlining the general directions of structural analysis of the problem in the conditions of transformational dynamics of national agro-economy. Methodological approaches were outlined, which suggest that institutional analysis of subject and object indicators according to the integrated scheme allows to evaluate and predict innovative development of any sphere of economy, including agrarian. Another important issue is the scientifically sound assumption that the tendencies of innovative development of economy are sufficiently characterized by the dynamics of development of its science-intensive sphere, that is, the segment in which new knowledge is created, transformed into innovations and tested in the experimental volume for introduction into commodity production. The developed method of institutional evaluation of the innovative development of the agro-industrial sector of the economy based on the indicators of integrated subject-object analysis is substantiated.

Keywords: innovation, innovative development, institutionalization, agro-industrial sector, efficiency, methodological aspects.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Агропромисловий сектор є галуззю, яка різномірно інституціоналізована в економіку, ринок, суспільну діяльність. У цьому секторі формується сегмент виробництва найнеобхідніших для людства товарів, відбувається безпосередня взаємодія людини з природним середовищем. Значимість наявності і доступності харових продуктів щорічно зростає, адже, за прогнозами ООН, чисельність населення збільшується і до 2050 р. може перетнути межу 9 млрд. Тому спроможність агропромислового

сектору гарантувати якісно вищі обсяги виробництва залежить від інновацій, складників їх створення та впровадження.

На національному рівні щодо України це питання взагалі всеохоплююче, адже зазначений сектор найбільш динамічно розвивається. Сільськогосподарські продукти завойовують зовнішні ринки – утверджуються на передових позиціях глобальної маркетингової системи. Проте галузь потребує інновацій для того, щоб зберігати лідерство на сировинних ринках, а головне – для забезпечення гарантованого переходу до високотехнологічного господарювання, збіль-

шення відсотку виробництва продукції з додатковою вартістю. Інституціоналізація агрогосподарського порядку такого типу відповідає критеріям інноваційності, тобто засадам інноваційної моделі. Для того щоб забезпечити прийняття управлінських рішень, розроблення державної стратегічної політики розвитку, агропромислового сектору потрібні критерії досягнення інноваційності, тому в представленому дослідженні ставимо за мету пропонування методичних аспектів оцінки інноваційного розвитку галузі на основі інституціонального аналізу й інтегральних індикаторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблематика інноваційного розвитку господарських систем представлена у сфері економіки і галузевих досліджень. Розроблення теорій і методологій інноваційності належить до пріоритетів наукового пізнання, що здійснено багатьма науковцями. У рамках тематичного контексту цієї статті виділяємо наукові напрацювання за такими складниками знання про інновації та інституціоналізацію:

– загальнотеоретичні питання та індикативні оцінки інноваційного розвитку: Тім Гарфорд [1] (аналіз історико-еволюційної динаміки інноватизації економіки та суспільного розвитку), Й. Шумпетер [2] (вивчення інноваційності і новаторства як основи високотехнологічного розвитку економіки), М. Туган-Барановський [3] (циклічність інноваційних змін в економіці, засади науково-технічного прогресу), Дж. Кейнс [4] (залежність рівня інноваційності економіки від інвестиційної спроможності суспільства), Б. Санто [5] (концептуальне визначення інновацій як базису суспільного, технічного і економічного прогресу), І. Павленко [6] (організаційно-економічна залежність між інноваціями та інтелектуальним продуктом), М. Кондратьєв [7] (динаміка та роль інноваційності у її проходженні), І. Єгоров [8] (розроблення індикаторів розвитку науки та використання інновацій в економіці); систематизація проблеми інновацій в іншій літературі [15; 16; 19];

– організаційно-економічні засади інноваційного розвитку агропромислового сектору: П. Саблук [9] (засади інноваційного розвитку аграрного сектору), Ю. Лупенко [10] (економічна специфіка інноваційного забезпечення сільського господарства), С. Володін [11] (науково-методологічне моделювання ролі аграрної науки у розвитку галузевої економіки), О. Шпикуляк [12–14] (обґрунтування інституціональних засад інноватизації агропромислового сектору й індикаторів інновацій).

Коментуючи аналіз публікацій із проблеми розвитку інновацій, вважаємо, що першооснова інноваційного процесу – це об'єктивно зумовлений прогрес цивілізаційного розвитку, у якому людина постійно здобувала нові знання, потребувала і потребує їх нагромадження для утворення засобів із всеохоплюючого вдосконалення життєвого простору. Галузеві ж аспекти є специфічними і потребують методичних удосконалень щодо оцінювання результативності інноваційного розвитку.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є розкриття методичних аспектів

оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору на основі інституціонального аналізу й інтегральних індикаторів прогресу високотехнологічної аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційна теорія своїм широким методичним упровадженням у механізмах економічного розвитку господарських систем демонструє всеохопність застосування інновацій. Це відповідає як загальноекономічному, так і галузевому рівню взаємодії. Питання інноваційності держава, суспільство, підприємства змушені вирішувати постійно у зв'язку з необхідністю модернізації механізму господарювання через відповідні інституції. В агрогосподарському комплексі інноваційний розвиток має відмінну від інших галузей пріоритетність, яка полягає у спрямованості на продовольчу й екологічну безпеку, досягнення засад сталого розвитку. Реалізація засад такого контексту інноваційного розвитку потребує відповідного інституційного інструментарію індикативного оцінювання.

Інноваційний чинник визначає динаміку ефективності господарювання, якість екологічних умов, спроможність досягти сталості розвитку, що для агропромислового сектору – вкрай важливий момент, адже галузь дуже специфічна. Її діяльність залежить від природи і впливає на природу, тому чинник інноваційності також є вмотивованим чинником природного начала.

У загальному розкритті проблеми покладаємося на фундаментальні напрацювання класиків економічної науки [15–18]: А. Сміта, Д. Рікардо, В. Петі, Й. Шумпетера. У дослідженнях цих та інших науковців [1–18] доведено важливість інновацій для досягнення науково-технічного і соціально-економічного прогресу. Також вони становлять базу для розуміння парадигми пізнання інституціональних критеріїв, засад, організаційного механізму, необхідних для кваліфікації методичних аспектів інноваційного розвитку агропромислового сектору.

Історичний контекст генезису теорії інновацій пов'язуємо з прагненням людини до самовдосконалення. Про таку структуру наукового розуміння інноваційності зазначав Д. Рікардо [17]: відкриття сприяють більшій прибутковості, тобто поліпшений товар або новий його вид – засіб для ширшого задоволення споживчих потреб споживача і спосіб отримання підвищеної фінансової вигоди для виробника; також доведено, що «...життєздатними можуть бути тільки такі виробництва, які в результаті структурних змін зможуть випускати інноваційну продукцію, конкурентоспроможну на зовнішньому і внутрішньому ринках» [19].

Становлення теорії інноваційного розвитку агропромислового сектору пов'язане з мотиваціями пошуку ефективних способів поліпшення виробництва якісного продовольства за умови досягнення усталеного, відновлюваного господарювання на землі. Також галузь є сферою створення продуктів, які: створюються в особливих умовах, на яке людина впливає обмежено; використовуються для підтримки життя на землі як об'єктивного процесу існування людської спільноти.

У розробленні методичних аспектів інституціонального оцінювання інноваційного розвитку агропромислового сектору враховуємо теоретичні засади індикативного аналізу розвитку системи інноваційної і підприємницької діяльності [8–11; 13; 14; 20]. У довідковій літературі зазначено, що індикатор – це цифровий показник, яким вимірюється динаміка економічних змін [15, с. 279], ми ж вважаємо доцільним застосування індикативного аналізу для обґрунтування методичних аспектів інституціонального аналізу рівня інноваційності. Наприклад, на державному рівні визнаюмо є методологія індикативного планування – «форма державного регулювання економіки, яка передбачає встановлення основних макроекономічних показників, системи економічних стимулів і прямих та опосередкованих важелів, які орієнтують діяльність суб'єктів господарювання на виконання планів, забезпечуючи їх при цьому необхідною інформацією, та заходів з їх реалізації» [15, с. 279]. Такий підхід практично необхідний сьогодні для забезпечення ефективної стратегії інституціонального та інноваційного розвитку агропромислового сектору в умовах структурної переорієнтації всього світового господарського комплексу.

Також науковці пропонують обґрунтування необхідності розмежування засад індикативного аналізу розвитку науки та інновацій [15, с. 279], а також індикативного аналізу інноваційного розвитку аграрних підприємств [14, с. 122–128].

Зазначене теоретичне підґрунтя стосується методичної можливості оцінювання багатьох процесів, у тому числі інноваційного розвитку агропромислового сектору.

Додамо, що інновації є результатом накопичення знань про певні явища і процеси, які призводять до вдосконалень способів та механізмів організації створення благ і розподілу їх у суспільстві. Цей процес інституціоналізовано в практику через правила, норми, традиції поведінки економічних, суспільних та інших агентів, організації, які реалізують заходи досягнення науково-технічного прогресу, але їх можна оцінювати індикативно. В умовах глобальної відкритості економік, інформаційного суспільства проблема саме в такому контексті вирішується. Людство прагне до ще більшої досконалості, а інновації забезпечують реалізацію конкурентоспроможності, проте потрібно визначити динаміку орієнтирів перспективи інноваційності.

Визнання інновацій чинником удосконалення соціально-економічного, господарського процесу відбулося на етапі усвідомлення людством необхідності пошуку ефективних моделей економічного зростання для задоволення матеріальних, духовних потреб. Наприклад, в агропромисловому секторі винайдення новітніх рішень щодо технологій вирощування сільськогосподарських культур сприяють виживанню людей у повному розумінні цього процесу.

У макроекономічному форматі інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору потрібно враховувати не лише базові складники функціонування цієї господарської системи, а й ті, що мають глобальне значення. Зокрема, це: глобальні кліматичні зміни; структура

споживання і доходи населення; зміни рівня техніко-технологічного забезпечення розвитку сільськогосподарської галузі; зайнятість; тенденції розвитку аграрної науки. Агропромисловий сектор – глобалізована система, тому стан інноваційного розвитку за достатнього рівня інвестицій вирівнюється, адже дифузія інновацій стає глобальною. Структурний склад напрямів та інституцій розвитку агропромислового сектору, які слід методично тестувати на інноваційність, такий: виробництво сільськогосподарської продукції і продовольства; продовольча безпека; балансування попиту і пропозиції на продовольство у світі; динаміка створення й упровадження інновацій в агропромисловому комплексі; ефективність господарського підприємницького механізму в галузі; екологічність виробництва і відновлюваність природних ресурсів.

Орієнтуючись на роль і виняткову значимість інновацій для забезпечення ефективності, конкурентоспроможності господарювання, пропонуємо методичні аспекти інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору як базової галузі національної економіки. За результатами проведених досліджень доведено, що досягнення ефективності, а отже, інноваційності господарювання потребує оцінювання на рівнях або ж за такими секторами, як: загальна різноманітна ефективність господарювання; розвиток науково-освітнього та інфраструктурного забезпечення; оцінка інституційних структур упровадження інновацій та динаміки їх функціонування. Відповідно пропонуємо методичні характеристики інструментарію для такого оцінювання, що, на наше переконання, дасть змогу запропонувати необхідні індикатори (табл. 1).

Зі зростанням чисельності населення на Землі і підвищенням матеріального добробуту, особливо у густонаселених, але колись бідних країнах, кардинально змінюється потреба у продовольстві з підвищенням попиту на нього. Тому можна стверджувати, що інновації в агропромисловий сектор переживають вибухове зростання. Особливо затребувані й активно інституціоналізуються у практику новітні агротехнології, організаційні моделі господарювання, які сприяють сталому розвитку, екологічному землеробству тощо. У країнах-лідерах сформовано цілу систему державної політики, яка спрямована на розвиток моделі сталого агропродовольчого господарювання.

Вітчизняний агропромисловий сектор стає все більш наближеним до світових стандартів організації виробництва, особливо у секторі виробництва сільськогосподарської сировини. Внутрішній ринок технологій, новітніх досягнень науки і техніки формується на базі глобальних трендів щодо створення, поширення й застосування розробок на практиці. Національна аграрна наука з низки причин, пов'язаних, зокрема, з різноспрямованістю державної політики її підтримки, стала неконкурентоспроможною на ринках інноваційних продуктів, тому подальша динаміка її розвитку залежить від спроможності здійснити наздоганяюче зростання.

Таким чином, в аспектах інституціональної оцінки інноваційності агропромислового сектору слід звер-

Методичний інструментарій та характеристики його адаптивності до інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору

ЗАГАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ СТРУКТУРНОГО РОЗПОДІЛУ НАПРЯМІВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ		
Сектор 1	Сектор 2	Сектор 3
Оцінка ефективності (результативності) інститутів галузевого аграрного розвитку і ринку	Оцінка інститутів науково-освітнього та інфраструктурного забезпечення	Оцінка інститутів та інституцій впроваджувальної практики – забезпечення високотехнологічного розвитку АПК (дифузія, провайдинг)
Загальноекономічні інститути розвитку галузі: інститут праці; інститут підприємництва; інститут власності тощо	Інститути науки, освіти – державна і недержавна системи; центри створення і трансферу інновацій	Інститути впровадження інновацій – кластер, інноваційні і промислові парки, венчурні підприємства тощо
ІНДИКАТОРИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ		
Динаміка виробництва, ефективності, рентабельності, затрат тощо	Динаміка показників розвитку науково-освітнього забезпечення; фінансування; кількість науковців і інноваторів, кваліфікаційний склад	Динаміка і стан наявності інститутів провадження інновацій, доведення до «споживача», інвестиційне забезпечення
ПОСЕГМЕНТНІ СУКУПНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД ІННОВАЦІЙНОСТІ		
Досягнення стабільного економічного зростання ефектів господарської продуктивності	Формування організаційних та економічних умов для стабільного розвитку економіки знань	Становлення системи доведення знань та інновацій до ринкових суб'єктів господарювання

Джерело: розроблено на основі проведених досліджень і методичних узагальнень

нути увагу на динаміку наукового складника, тобто системи наукового забезпечення виробництва національними розробками у таких секторах (напрямах):

- продуктивність у рослинництві і тваринництві (високопродуктивні сорти рослин та породи тварин, стійкі до хвороб і природних катаклізмів; адаптовані засоби захисту рослин);

- біотехнології у виробництві сільськогосподарської продукції та продовольства (біологічні засоби в системі продовольчого забезпечення);

- збалансування ресурсоефективності (науково обґрунтоване сільськогосподарське виробництво з оптимізованими, ощадливими системами використання ресурсів, зокрема землі);

- створення функціональної організаційно-економічної структури господарювання (формування однаково сприятливих інституційних умов для розвитку різних типів сільськогосподарських організацій);

- створення високотехнологічних селозберігаючих агропромислових виробництв (поглиблення переробки сільськогосподарської продукції-сировини, поширення технологій і вдосконалення господарського механізму для масового створення продукції з доданою вартістю);

- загальна спроможність вітчизняної науки реалізувати пріоритети розбудови високотехнологічного, наукомісткого агропромислового сектору, враховуючи національну ресурсну спроможність.

До загального контексту досягнення мети нашого дослідження пропонуємо додати необхідність інституціонального оцінювання пріоритетів інноваційного розвитку вітчизняного агропромислового сектору, яке має бути спрямоване на індикативне визначення:

- спроможності галузі здійснювати масове виробництво й експорт конкурентоспроможної продукції з різного стану інноваційно-технологічного, наукового забезпечення;

- можливості заміщення зарубіжних аграрних інновацій вітчизняними розробками з прогнозом впливу на динаміку розвитку агропромислового сектору;

- перспектив розвитку вітчизняної сільськогосподарської науки в частині підтримки державою накопичення передових знань і розвитку наукової діяльності фундаментального й прикладного спрямування;

- динаміки перспектив дифузії інновацій серед широкого кола господарюючих суб'єктів різних розмірів і форм господарювання;

- доступності інфраструктурних інновацій як чинника забезпечення ресурсоефективності, зберігання продукції, сприяння виходу на ринок.

В індикативних оцінках слід урахувати сценарії розвитку глобального агропродовольчого ринку, агрокліматичні умови господарювання та їхній вплив на структуру галузей та виробництв вітчизняного аграрного комплексу. Під час вирішення конкретно цього завдання необхідно здійснювати:

- оцінку і сценарний прогноз тенденцій розвитку агропромислового сектору економіки та окремих його галузей;

- моніторинг стану глобального і національного науково-технологічного розвитку;

- вивчення ефектів результативності науково-технічної діяльності в системі аграрного комплексу.

Означені методологічні підходи дають підстави вважати, що інституціональний аналіз суб'єктних і об'єктних показників за інтегральною схемою дає змогу оцінювати і прогнозувати інноваційний розвиток будь-якої сфери економіки, у тому числі аграрної. Також важливим є науково обґрунтоване припущення, що тенденції інноваційного розвитку економіки достатньою мірою характеризуються динамікою розвитку її наукоємної сфери, тобто сегменту, в якому створюються нові знання, перетворюються на інно-

Інтегральні показники інституціонального аналізу

Суб'єктні складники	Об'єктні складники
ГАЛУЗЬ, ВИРОБНИЦТВО	
Законодавче регулювання Державна підтримка (фінанси, преференції) Ефективність виробництва Обсяг інвестицій Кількість зайнятих	Обсяг продукції Обсяг реалізації Технології виробництва Технологічні ресурси Якість продукції Ринок товарної продукції Ринок маттехресурсів
НАУКА, ІННОВАЦІЇ	
Законодавче регулювання Державна підтримка (фінанси, преференції) Наукова база, кадри Результативність досліджень Ефективність розробок	Конкурентоспроможні розробки (новації) Об'єкти інтелектуальної власності Інновації (сорти, породи, системи, процеси) Ринок наукоємної продукції Ринок технологічних ресурсів
РИНОК, БІЗНЕС	
Законодавче регулювання Стимулювання розвитку ринкової інфраструктури Джерела фінансування Підприємницька база Маркетинг, менеджмент Ринкова інтеграція Ефективність бізнесу	Інноваційні пакети Консалтингові послуги Бізнес-проекти Обсяг продаж Інноваційна продукція Ринки технологій Ринки капіталу

Джерело: розроблено автором на основі методологічних узагальнень

вації і випробовуються в експериментальному обсязі для впровадження в товарне виробництво.

На цих твердженнях ґрунтується розроблений метод інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору економіки на основі показників інтегрального суб'єктно-об'єктного аналізу. Суб'єктними індикаторами методу є характерні показники інноваційного розвитку суб'єктів аграрного виробництва, аграрної науки й аграрного ринку. Об'єктними індикаторами методу є визначені показники виробництва, ресурсів, продукції суб'єктів наукоємної сфери АПК.

Характерні інтегральні показники інституціонального аналізу, розроблені на основі методологічних узагальнень і авторського бачення, представлено на (табл. 2).

Комбінування інтегральних показників, вибір детермінантних індикаторів під конкретні завдання дають змогу на основі оцінки стану і тенденцій розвитку інституцій наукоємної сфери АПК аналізувати ефективність функціонування аграрного сектору економіки і його прогресу за рахунок інноваційної політики щодо підвищення конкурентоспроможності агропромислового сектору в умовах міжнародної інтеграції і сучасних викликів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок. Пізнання теорії інновацій, практики вдосконалення інноваційного розвитку необхідно пов'язувати з прагненням людства до поліпшення умов життя. В агропромисловому комплексі чимало перспективних досліджень, серед яких – індикативна оцінка високотехнологічного розвитку. Проблеми інституціоналізації високотехнологічного розвитку

є системними, постійні в актуальності і потребують системного вирішення, зокрема в частині розроблення засад створення, поширення й використання інновацій. Уважаємо, що предметна сфера у піднятому питанні відзначається як украй важлива для конструювання можливої інноваційної перспективи формування суспільної продовольчої й екологічної безпеки, що вважаємо одним з аспектів досліджень на перспективу. Розроблення і застосування обґрунтованих методичних аспектів інституціональної оцінки інноваційного розвитку агропромислового сектору економіки України забезпечить методичне сприяння: зміні масштабів фінансування вітчизняної аграрної науки та освіти; формуванню науково-технічних передумов сприяння сталому господарюванню на селі; виокремленню найбільш актуальних драйверів економічного зростання аграрного комплексу і національної економіки.

Бібліографічний список:

1. Гарфорд Т. Речі, що змінили світ. Історія економіки в 50 винаходах / пер. з англ. Р. Скакуна. Київ : Наш формат. 2018. 352 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития (исследование предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры). Москва, 1982. 456 с.
3. Туган-Барановский М.И. Промышленные кризисы. Очерк из социальной истории Англии / отв. науч. ред. Т.И. Деревянкин. Киев : Наук. думка, 2004. 368 с.
4. Кейнс Дж.М. Экономические возможности наших внуков. *Вопросы экономики*. 2009. № 6. С. 60–69.
5. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. Москва : Прогресс, 1990. 296 с.
6. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності. Київ : КНЕУ, 2004. 204 с.

7. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. Москва : Экономика, 1989. 526 с.
8. Індикатори науки та інновацій: міжнародні стандарти та практики їх використання в Україні : колективна монографія / за наук. ред. д. е. н., проф. І.Ю. Єгорова ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Київ, 2016. 156 с.
9. Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2010. 706 с.
10. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Ю.О. Лупенко та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
11. Володін С.А. Модель інноваційного розвитку аграрної науки на прикладі системи НААН України. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3(52). С. 6–7.
12. Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. Інституціоналізація інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 3. С. 114–117.
13. Шпикуляк О.Г. Розвиток інститутів інноваційної діяльності в аграрній сфері: теоретичний аспект. *Економіка АПК*. 2012. № 5. С. 131–139.
14. Шпикуляк О.Г., Горбатюк О.В. Розробка індикаторів інноваційного розвитку малих аграрних підприємств. *Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність* / за ред. О.Г. Шпикуляка. Київ, 2017. С. 122–128.
15. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Т. 1 / за ред. С.В. Мочерного. Львів : Світ, 2005. 616 с.
16. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Т. 2 / за ред. С.В. Мочерного. Львів : Світ, 2006. 568 с.
17. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / пер. з англ. І. Дзюб. Київ : Основи, 2001. 670 с.
18. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / пер. з англ. О. Васильєва, М. Межевикоїно, А. Малівського. Київ : Наш формат, 2018. 736 с.
19. Омельченко Р.В. Інноваційна складова структурних реформ у формуванні глобальної конкурентоспроможності : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2014. 332 с.
20. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект : монографія / Ю.О. Лупенко та ін. Київ, 2016. 430 с.
5. Santo B. (1990) Innovatsiya kak sredstvo ekonomicheskogo razvitiya [Innovation as a Means of Economic Development]. Moskva. Prohress. 296 p.
6. Pavlenko I.A. (2004) Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti [Economics and organization of innovation]. Kyiv. KNEU. 204 p.
7. Kondrat'ev N.D. (1989) Problemy ekonomicheskoy dinamiki [Problems of economic dynamics]. Moskva. Ekonomika. 526 p.
8. Yehorova I.Iu (ed) (2016) Indykatory nauky ta innovatsii: mizhnarodni standarty ta praktyky yikh vykorystannia v Ukraini [Indicators of science and innovation: international standards and practices of their use in Ukraine]. NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy". Kyiv. 156 p.
9. Sabluk P.T., Shpykuliak O.H., Kurylo L.I. (2010) Innovatsiina diialnist v ahraryi sferi: instytutsionalnyi aspekt: monohrafiia [Innovative activity in the agricultural sphere: institutional aspect]. Kyiv. NNTs IAE. 706 p.
10. Lupenko Yu.O., Malik M.I., Shpykuliak O.H. (2014) Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy : problemy ta perspektyvy : monohrafiia [Innovative activity in the agricultural sphere: institutional aspect]. Kyiv. NNTs "IAE". 516 p.
11. Volodin S.A. (2014) Model innovatsiinoho rozvytku ahraryi nauky na prykladi systemy NAAN Ukrainy. Innovatsiina ekonomika. (52). no. 3. p. 6-7.
12. Shpykuliak O.H., Kurylo L.I. (2010) Instytutsionalizatsiia innovatsiinoi diialnosti v ahraryi sferiekonomiky. Oblik i finansyAPK. no. 3. p. 114-117.
13. Shpykuliak O.H. (2012) Rozvytok instytutiv innovatsiinoi diialnosti v ahraryi sferi: teoretychniy aspekt. EkonomikaAPK. no. 5. p. 131-139.
14. Shpykuliak O.H., Horbatiuk O.V. Rozrobka indykatoriv innovatsiinoho rozvytku malykh ahrarykh pidpriemstv / Rozvytok malykh ahrarykh pidpriemstv u rynkovomu instytutsiinomu seredovyshchi: indykatory ta efektyvnist /Natsionalnyi naukovyi tsentr "Instytut ahraryi ekonomiky"; za red. O.H. Shpykuliaka. Kyiv. 2017. 204 p. P. 122–128.
15. Mochernoho S.V. (ed.) (2005) Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk : u 2-kh t. T. 1 / za red. Lviv : Svit, 616 p.
16. Mochernoho S.V. (ed.) (2006) Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk : u 2-kh t. T. 2 / Lviv : Svit, 568 p.
17. Blauh, Mark. (2001) Ekonomichna teoriia v retrospektyvi. Per. z anhl. I. Dziub. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko "Os-novy". 2001. 670 p.(in Ukrainian)
18. Smit Adam. Doslidzhennia pro pryrodu i prychny bahatstva narodiv (2018) / per. z anhl. O. Vasyliiev, M. Mezhevikina, A. Malivskiyi. – K. : Nash format, 2018. 736 p. (in Ukrainian).
19. Omelchenko R.V. (2014) Innovatsiina skladova strukturnykh reform u formuvanni hlobalnoi konkurentospromozhnosti : monohrafiia. [Innovative component of chemical reforms in the formation of global competitiveness] Nizhyn : TOV "Vydavnytstvo "Aspekt-Polihraf". 332 p.
20. Lupenko Yu.O., Malik M.I., Zaiats V.M. (2016) Rozvytok pidpriemnytstva i kooperatsii: instytutsionalnyi aspekt : monohr [Entrepreneurship and cooperation development: institutional aspect]. Kyiv, 430 p.

References:

1. Gharford Tim. (2018) *Rechi, shcho zminyly svit. Istorii ekonomiky v 50 vynakhodakh* [Things that changed the world. History of economics in 50 inventions]. Per. z anhl. Roman Skakun. Kyiv. Nash format. 352 p.(in Ukrainian).
2. Shumpeter Y. (1982) *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya (issledovanie predprinimatel'skoy pribyli, kapitala, protsen-ta i tsikla kon'yunktury)* [The theory of economic development (study of entrepreneurial profit, capital, competition and the business cycle)]. Moskva. 456 p.
3. Tuhan-Baranovskiy M.Y. (2004) *Promyshlennye krizisy. Ocherk iz sotsial'noy istorii Anglii* [Industrial crises. Essay from the social history of England]. Kyev. 368 p.
4. Keyns Dzh. M. (2009) *Ekonomicheskie vozmozhnosti nashikh vnukov. Voprosy ekonomiki* [Economic opportunities of our grandchildren. Economic issues]. no. 6, p. 60 – 69.